

NELSON BIJ TRAFALGAR.

(21 OCTOBER 1805.)

Nelson, de grootste vlootvoogd, dien Engeland heeft gehad, en De Ruijter, de grootste vlootvoogd, dien Nederland heeft gehad — wie van beiden was de grootste?

Het is al vele jaren geleden, dat ik op den afgetuigden scheepsromp stond van het Engelsche admiraalschip, dat in 1816 — tijdens het bombardement der Algiersche kust — de leiding had der Vereenigde Engelsch-Nederlandsche vloot. Ook ben ik in de kajuit geweest, waar de Engelsche opperbevelhebber tijdens die blokkade in een toespraak tot de Nederlandsche zeeofficieren zeide, dat het voor Nelson geen oneer was, in zeemanschap door De Ruijter te zijn overtroffen. Doch indien wij daaruit mogen afleiden, dat De Ruijter de grootste vlootvoogd is geweest, dien de laatste eeuwen hebben opgeleverd, dan komt aan Nelson toch een eereplaats toe naast onze Trompen.

Nelson was — hij is nog de roem, de trots van Engeland, en het sein, dat hij eens aan zijn admiraalschip liet ophijschen: „Engeland verwacht, dat ieder zijn plicht zal doen,” is even beroemd geworden als de bloedvlag, die De Ruijter in de laatste worsteling van den vierdaagschen zeeslag liet hijschen.

Het was twaalf uur, middag, toen Nelson het bewuste sein liet hijschen. De slag moest nog beginnen, en het was een korte herfstdag: de 21ste October 1805.

Hoe had Nelson naar dezen dag verlangd, want eindelijk — eindelijk zou het tot een treffen komen! Maanden had hij met zijn wakker bootsvolk rondgezwakt, om den vijand te ontdekken, maar ten slotte was hem de Fransch-Spaansche vloot onder admiraal Villeneuve toch gerapporteerd.

De vloot lag in de haven van Cadiz; het was toen de 29ste September.

Nelson had de vijandelijke vloot daar kunnen opsluiten, opkurken, maar zijn plan reikte verder — hij wilde ze vernietigen, en daarom zeilde hij de haven van Cadiz voorbij.

Zijn tegenstander, de Fransche admiraal Villeneuve, was een bekwaam zeeman, maar hij bezat een groote voorzichtigheid, die ver bleef van alle stout beleid en zelfs het valsche rapport, dat Nelson slechts over 20 linesschepen *) beschikte, zou hem niet uit zijn schuilplaats hebben gebracht.

Maar Napoleon wilde een zeeslag; hij beschimpte de eer van zijn vlootvoogd, door hem in zijn toorn een lafhartigen zwakkeling te noemen, en dezelfde man, die zes jaren rusteloos had gearbeid aan het scheppen dezer vloot, stortte haar in het verderf, door Villeneuve een zwakkeling te noemen.

Villeneuve kon zich dien blaam niet laten aanleunen; den 19den October lichtte hij de ankers; twee dagen later

*) De pantserschepen van onzen tijd hebben de linesschepen van voor honderd jaren vervangen.

dook Nelson plotseling op, en bij Kaap Trafalgar, halverwege tusschen Cadiz en Gibraltar, zou de lange jacht in een strijd op leven en dood haar bloedig beslag krijgen.

Toen Villeneuve zag, dat hij den geduchten tegenstander niet meer kon ontwijken, nam hij bedaard zijn maatregelen. Hij liet zijn 33 linesschepen in twee evenwijdige linies een slagorde vormen van een halven kring; de schepen der tweede linie zouden de openingen aanvullen van de schepen der eerste linie, en beide linies vormden een in elkander sluitende slagorde, die de hoop op de zegepraal in de harten der Fransche matrozen aanmerkelijk versterkte.

Doch de Fransche matrozen stonden aan den verkeerden kant, en Villeneuve stond ook aan den verkeerden kant. Nelson echter stond aan den rechten kant, en geheel Engeland stond aan den rechten kant; hetzelfde Engeland, dat de twintigste eeuw heeft ingeluid met de vertrapping der vrijheid, stond honderd jaren vroeger aan den rechten kant, het bloed zijner kinderen offerend voor de vrijheid der zee!

Zoo stond Nelson dan aan den rechten kant, en die kant was een plek der eere en des onsterfelijken roems. Want aan dien kant hadden de edelste mannen van alle tijden gestaan; die plek werd verlicht door den glans, die eeuwen na hun sterven van hun gedachtenis afstraalde; de Trompen, de Evertsens, de Kořtenaars, de Van Nessen en zoovele anderen hadden op die plek gestaan, toen zij streden voor de vrijheid der zee.

Met veerkrachtigen tred wandelde Nelson over het dek.

Hij was fysiek een zwakke, tengere man; verkeerde hij aan land, dan voelde hij zich gemeenlijk onprettig, ziek, lam; doch nauwelijks had hij de planken van het zeeschip onder de voeten, of hij voelde zich in een andere, gezondere wereld. Als de stormen loeiden door de krakende raas, als het schip tuimelde als een dronken man, dan voelde hij zich in zijn ware atmosfeer.

De Engelsche vloot telde zes linesschepen minder dan de Fransch-Spaansche vloot, doch dit verschil werd opgewogen door de voortreffelijkheid van haar schepen en de meerdere bekwaamheid der Engelsche matrozen.

Nelson was voornemens, om de vijandelijke slagorde op twee punten te doorbreken; daarom splitste hij zijn vloot in twee kolonnes: de eene van 12, en de andere van 15 linesschepen. Over de 12 schepen aanvaardde hij het bevel, en zijn admiraalschip nam de leiding.

„Victory” heette zijn schip, en het leidde ter victorie.

Er woei een lichte bries; in volle wapenrusting, de wind de zeilen bollend, de geschutspoorten geopend, trok de Victory voorop. Nelson had met de genialiteit, die hem eigen was, een geheel nieuwe aanvalstaktiek ontworpen, en hij mocht dit doen, want de matrozen schonken hem een blind vertrouwen. Hij had zich dat vertrouwen waardig gemaakt; hij was de eenige man, voor wien Napoleon ontzag had.

Napoleons ster rees nog, al schitterde zij reeds met verblindenden glans, maar voor éenen man had Napoleon toch respect; voor dezen dominé's-zoon, die reeds met zijn twaalfde jaar de school had moeten verlaten. Nelson

beheerschte de zeeslagen, zooals Napoleon de veldslagen beheerschte, en zoo schitterend als de zegepraal was, die Napoleon zeven jaar geleden in de schaduw der Egyptische pyramiden had behaald, zoo vernietigend was de nederlaag, die Nelson geen veertien dagen later in de schaduw der Egyptische kusten aan de Fransche vloot had toegebracht.

Nelson haatte de Fransche dwingelandij; als ooit een Engelschman de Fransche dwingelandij heeft gehaat, dan was hij het, en op den laatsten dag van zijn leven heeft God hem als een werktuig gebruikt, om binnen drie uren de vrucht van een zesjarige reusachtige inspanning te vernietigen. Zes jaren lang had Napoleon gewerkt, om deze vloot bijeen te krijgen; doch in drie uren verzonk de vrucht van dien rusteloozen arbeid in de diepte der zeeën, en de Fransche marine had zeventien jaar noodig, om zich van de harde ramp bij Trafalgar te herstellen.

Doch Nelson was een bezoedeld werktuig. Nelson stond aan den rechten kant, waar hij streed voor de vrijheid van Europa, doch in zijn persoonlijk leven stond hij aan den verkeerden kant. Hij, de gehuwde man, koesterde een overspelige liefde voor een gehuwde vrouw, een gewezen koorddanseres, en deze vrouw, die zich had opgewerkt tot de echtgenoot van lord W. Hamilton, Engelsch gezant te Napels, was de Delila, die den Simson van den oceaen sedert twaalf jaren in haar strikken gevangen hield.

Vijf jaar geleden had Nelson om harentwil zijn wettige vrouw verstooten, en zelfs in dit gewichtig oogenblik, terwijl de schaduwen des doods hem reeds naderden, dacht hij aan Mevrouw Hamilton, thans een weduwe, want haar man was twee jaren geleden gestorven.

Het was te elf uur in den voormiddag, dat hij zich in zijn kajuit begaf, en onder twee getuigen een aanhangsel toevoegde aan zijn laatste wilsbeschikking, waarin hij aan Mevrouw Hamilton o.a. zijn ordester met briljanten vermaakte, en aan den koning en het Vaderland opdroeg, voor haar en hun gemeenschappelijke dochter Horatio zorg te dragen.

Te twaalf uur ging het historische sein omhoog, van de Engelsche schepen met een luid, juichend hoerah begroet.

Er was een lichte deining in de zee; de zon blonk op de wateren, en de vijandelijke vloot met hare vele en groote zeilen bood in de verte een treffend gezicht in het vroolijke licht van den zonnigen herfstdag.

Langzaam, statig naderde de Engelsche vloot den vijand. Admiraal Collingwood, aanvoerder der andere kolonne, brak het eerst in de vijandelijke slagorde; dan volgde Nelson met zijn twaalf schepen.

De zeeslag van Trafalgar was van meet aan een rampspoed voor de Fransche wapenen. Er werd aan beide zijden woedend gevochten, maar het genie van Nelson triumfeerde. Zijn opzet gelukte; twee punten sloeg hij door de vijandelijke slagorde heen. De vloten vochten op pistoolschot afstands, en verscheiden schepen werden genterd. Eén vijandelijk schip vatte vuur, en vloog de lucht in; 18 andere schepen werden genomen, waarvan er later 14 in de diepte verdwenen; admiraal Villeneuve

en vele hoofdofficieren werden krijgsgevangenen, terwijl deze rampspoedige dag den Franschen en Spanjaarden op een verlies van 15.000 man en 1654 kanonnen te staan kwam.

Doch de rampspoed had daarmede nog geen einde. Van de 14 linesschepen, die ontkwamen, vielen eenige dagen later nog vier bodems den Engelschen in handen, en admiraal Gravina, die met de laatste tien schepen in de haven van Cadiz vluchtte, kwam er stervend aan.

Het geheele verlies der Engelschen bedroeg 1800 man aan dooden en gekwetsten, maar de helft van de vloot was in den woedenden slag zóó gehavend, dat zij de zee moest ruimen, terwijl de glans der overwinning werd verduisterd door den dood van den grooten vlootvoogd.

De ontzettende worsteling was reeds haar einde naderd, toen een scherpschutter, staande in de mars van het Fransche oorlogsschip „Redoutable” den Engelschen opperbevelhebber aan de ster op zijn borst herkende.

Nelson wandelde op dat oogenblik op het achterdek; de kapitein van de „Victory” was aan zijn zijde. De kogel van den Franschen scherpschutter ging hem bij de linker epaulette in, drong door de longen heen en trof den ruggegraat.

De wond was doodelijk; de admiraal werd naar zijn kajuit gedragen, en hij stierf in den vroegen avond te half vijf.

„Goddank — ik heb mijn plicht gedaan!” dat waren zijn laatste woorden.

Nelsons lijk werd neergelegd in een kist, vervaardigd uit den mast van het Fransche admiraalschip, dat Nelson in 1798 in den reeds aangestipten zeeslag bij Aboukir aan de Egyptische kust had veroverd; geheel Engeland treurde om den dood van den voortreffelijken zeeheld, en bij den lijkstoet telde men zeven koningszonen.

„Ik heb mijn plicht gedaan!” dat waren zijn laatste woorden. Het waren de woorden van den zegevierenden aanvoerder in het oogenblik, dat de glans der overwinning zijn brekende oogen verkwikte.

Doch uit die woorden sprak niet de Christen, en het einde van den grooten Nederlandschen vlootvoogd was anders dan het einde van den grooten Engelschen admiraal.

De brekende oogen van De Ruijter staarden ook op een glans, doch niet op den glans der overwinningen, waarmede hij de driekleur zoo menigmaal had getooid. Zijn brekende oogen zagen een anderen glans — den glans, die daar uitstraalt van den Troon des eeuwigen Gods, en naar dien glans strekte zijn geheele ziel zich uit.

„O God!” zoo zuchtte hij met den dichter van den 63sten psalm: „Gij zijt mijn God! ik zoek U in den dageraad; mijne ziel dorst naar U; mijn vleesch verlangt naar U: in een land, dor en mat, zonder water!” —

Mevrouw Hamilton overleefde Nelson tien jaren. Zij verkocht de brieven, door Nelson aan haar geschreven, opdat zij daarmede haar uitspattingen zou kunnen betalen, en werd door haar schuldeischers in de gevangenis geworpen. Zij werd doodarm; in smaad en schande ging zij onder, en op kosten van anderen moest zij worden begraven.

L. P.

